

logiškai – pirmieji ir paskutiniai, taip, kaip gimė. Ir pati rašydama galvojau, iš kur man ateina vaizdinys? Viskas absoliučiai ėjo iš tėviškės. Supratau, kad yra kažkokia giesmė tėviškei. Kai apseko, kai iškalbėjau savo gimtąsias vietas, tada pradėjo atsirasti ir miesto erdvės – haiku, kurie yra nebe kaimo ar gamtos vaizdas.

O pradžia – tai, kas išvaikščiota, sukapsėjė dar buvo nuo mažumės.

– Minėjote gimtąjį vienišumą, ar tai ne vienos kartos sodyba? Ir kas dabar liko tėviškėje?

– Mama ten gyvena. Tėvukai, kai susituokė, gavę sklypą namą statėsi atokiau nuo kelio.

Mokykloje radau archyvą, žiūriu, mūsų troba, ką tik pastatyta, ir parašyta: „Nauja kolūkiečio Vladimiro Udalcovo sodyba“.

Tėtis ten gimęs, jis sentikis, jo tėvai tremtiniai iš Rusijos. Kai caras pakeitė religines apeigas, jiems liko tremtis į Sibirą arba aik, kur nori. Mano proseneliai pasirinko (kuo žaviuosi) tikėjimo vardan nepasiduoti.

Tėtis pasakojo, jog jo tėvai kurį laiką gyveno Latvijoje, paskui atkeliavo į Skuodo rajoną – Luobos kaime yra sentikų kapeliai, turėjo bažnyčią – dviejų galų troboje.

Mama iš gretimo kaimo, Mažeikių rajono, kur Renavo dvaras, atkeliavo dirbti į pieninę. Kurį laiką abu gyveno pas tėčio tėvus sodyboje, esančioje netoli dabartinės. Paskui gavo leidimą statytis.

Vidinė ugnis

– Ar žemaitišką haiku dar kas nors rašo Lietuvoje?

– Haiku žanras labai populiarus, daug rašančių, o žemaitiškų, drįstu galvoti, nėra. Tai – pirmas bandymas. Esu išsiuntusi dalį haiku į konkursą R. Granausko bibliotekos sudarytai komisijai. Manau, haiku dar nėra buvę.

– Knyga visiškai nauja, ar jau turėjote skaitytoją?

– Pirmasis vertintojas buvo profesorius J. Pabrėža. Nusiun-

čiau haiku su priedašu, kad man nereikia jokių paminkštinių – kad sakytų tiesiai šviesiai, kaip žemaičiai.

Skaitytojas, vertintojas buvo dukra, jai yra 16 metų. Man reikėjo sužinoti, ar yra tas kažkas, nes haiku, kaip ir pristačiau, yra kaip lašukas, pagauni kaptelėjimą arba ne.

– Kada ir kur pristatysite knygą?

– Knygos pristatymas rugsėjo 21 dieną vyks Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos bibliotekoje. Renginyje bus pristatomas Žemaičių kultūros draugijos „Saulaukis“ projektas, vyks profesorės R. R. Trimonienės paskaita apie Žemaitiją ir Šiaulius, trečioji dalis – mano knygos pristatymas.

– Knygą pavadinate „A tori Ognėis“. Kaip kilo šis klausimas?

– Prieš daugiau nei dešimtmetį su dukra važiuoju į Židikus, netoli mano tėviškės, kur palaidota Šatrijos Ragana. Muziejus nedirbo, nuėjome į kapus, koplyčia užrakinta. Na, tiek to. Einame atgal, žmonių nėra ir beinant klausimas: „Gal turi ognėis?“ Aš suprantu, kad klausė degtukų, bet man tas klausimas, lankant Šatrijos Ragana, nuskambėjo visai ne taip – ar aš turiu tos vidinės ugnies? Tos aukštesniosios ugnies, kuri ir varo mus gyvenime į priekį ir kuo mes turime rūpintis – ar dega tavy ugnis, ar užgeso, tik žarijos bėra.

Vuo tèn bova muotrėskelė so žvakė, netori nieka. Aš atsime nu, makaluojū po rankinuką, kad tik ką nors rasčiau, ir radau degtukų.

Tas momentas be galo įstrigo. Ir kai galvojau, koks galėtų būti pavadinimas, atsakymas atėjo labai greit – tas klausimas iš Židikų.

Kai buvau studentė, vykdavo Šatrijos Raganos skaitymai, yra tekę ne vienerius metus skaityti. Buvo atidaryta ir Šatrijos Raganos auditorija. Kūrėjų yra daug,

bet ne visi jie tau vienodai artimi, Šatrijos Ragana man rezonoja.

– Kaip į šį klausimą atsakote sau?

– Torio, tēkrā torio, tik kėkvėina deina gal nevēnuodā.

– Knygą pasirašėte pseudonimu – ne Silvija Baranauskienė, o Silvija Uda?

– Dalinis pseudonimas, mergautinės pavardės pradžia, esu Udalcovaitė. Ieškojau ne dėl šitos knygos – vedu kinų praktikas, Džun Juan Čigongo, vidinis gydymasis, meditacijos praktikos, kurios ir dvasiškai, ir fiziškai stabilizuoja. Tapau instruktore. 2019 metais surinkau Šiauliuose grupelę, tam reikalui man reikėjo kitos pavardės, kad nesisietų darbas, pareigos. Uda ir linksniuojama, lietuviškai skamba. Tada „pasikriktėjau“, kad Silvija Uda veda praktikas. O knygai dar kažko nebeieškojau.

Aišku, aš nedaliju savęs jokiais dalimis, nes žmogus yra vientasis, bet kūrybiniam keliui, laisvalaikio keliui noriu būti Silvija Uda.

Žemaitiška savastis

– Priklausote Šiaulių žemaičių kultūros draugijai „Saulaukis“. Kokią veiklos prasmę matote?

– Žemaičių pasą gavau 2019 metais. Man atgimimas ir pačiai – Žemaitijos pajautimas – koks Žemaitijos vaidmuo, žemaičių kalbos vaidmuo. Nereiškia, kad žemaičių kalba turi tikslą išstumti lietuvių kalbą. Džiaukimės, kad tokiam mažame krašte dvi kalbas turime, jau nekalbant apie tarmes ir patarmes. Tai yra veritybė.

Istoriškai Žemaitija suvaidino didžiulį vaidmenį, Saulės, Durbės, Skouda mūšis yra žemaičių – kertiniai akmenys, kad Lietuva būtų. Mane žavi ta jėga, ne griaunamoji, o kūrybinė. Apginti ir sukurti.

Profesorius J. Pabrėža pakvietė į draugiją. Esu viena iš steigėjų Lietuvos humanistinės pedagogikos asociacijos, priklausiau Taikos vėliavos komitetui, dar vadovų asociacija, visuomeninių veiklų gal gana būtų. Bet turbūt buvo tuo momentu tinkamas sėjos metas. Gavau žemaičių pasą ir pradėjau veikloje dalyvauti.

Žemaičių kultūros draugijos esmė – kad mes, Šiauliai, atrastume savo tapatybę. Didžiukimės ir semkimės iš Saulės mūšio fakto ugnies, ryžto, stiprybės. Mes vis trypciojame, gal ten, o gal ten vyko. Istoriškai mokslininkai tegul daro tyrimus, bet mes jau žinome, kad Šiaulių miestas gimė iš to ypatingo mūšio. Ir kad Šiauliai yra Žemaitija, jokia Tilžės gatvė su vietiniu folkloru nieko nedalija.

Suprantu, kad Šiauliuose mažiau kalbančių žemaitiškai, čia jau kalbos istorija, tarmių ir partarmių tėkmės, bet teritorija yra Žemaitijos. Džiugu, kad draugija tam tarnauja, kad mes, šiauliečiai, žinotume, kas tokie esame.

– Žemaičiai mėgsta pabrėžti esą žemaičiai, jų savastis – stipresnė?

– Kažkas tokio yra genuose. Žemaitis nepasiduos. Jis kitam gali pasirodyti, kad yra šaltesnis, griežtesnis, užsispyręs, bet todėl ir nepasiduoda bet kokioms madoms.

Eso kėits žemaitis. Minkšts žemaitis nebūn. Kalbuos skombiejams žmuogo irgi formou, vuo žemaitiū kalba ir truopni, aiški, kėita. Tuoks ēr žmuogos daruos.

Gal kas žinote?

MUMS RAŠO

Redakcijai persiųstas Vito Girdausko laiškas, kuriame jis ieško pažinusių Juozą Vytautą Juodaitį, galbūt žiniančių, koks jo parašyto romano rankraščio likimas. Kreiptis: vladas@skrastas.lt; rašyti žinutę: 8687 41606.

Juozas Vytautas JUODAITIS (1917 04 15, Pavilktnių k., Sintautų vlsč.) karininkas, gydytojas, tremtinys, rašytojas. Sintautuose baigęs pradžios mokyklą, mokėsi Marijampolės marjonų gimnazijoje, kurią baigė 1936 m. Padedant dėdei Telšių vyskupui Justinui Staigaičiui, su Lietuvos krašto apsaugos ministerijos stipendija pradėjo studijuoti Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fakultete ir rengėsi būti karo gydytoju. Bet prieš 1939 m. rugsėjo 18 d. baigė Karo mokyklos XIV aspirantų laidą ir gavęs jaun. leitenanto karinį laipsnį buvo paskirtas į Alytaus ruožą internuoti lenkų kariškius. Vėliau su generolo V. Vitkausko rinktine žygiavo į Lietuvos sostinę Vilnių.

1940 m. bolševikams

Vitas GIRDAUSKAS

Lankytojams pristatytas Chaimo Frenkelio vilos parko rožynas

Vakar Chaimo Frenkelio vilos parke vyko Lietuvos muziejų kelio programos „Kultūriniai kraštovaizdžiai: parkų ir sodų menas“ renginys „Rožinė istorija“.

Renginio dalyviams muziejaus gidas pristatė Chaimo Frenkelio vilos parką ir jo istoriją, rožyną su istorinių rūšių rožėmis.

Po ekskursijos edukacijoje „Rožės žiedas“ ekskursijos dalyviai gamino odinį rožės pavidalo žiedą ar segę. Renginys baigėsi aukcionu, jame buvo galima įsigyti puokščių iš Chaimo Frenkelio vilos parko rožyno.

Kita ekskursija vyks šeštadienį.

Rožynas Ch. Frenkelio vilos

„Šiaulių krašto“ inf.

Senujų spaudinių fonde – nauji leidiniai

Šiaulių apskrities Povilo Višinsko viešosios bibliotekos Senujų spaudinių fondas papildytas leidiniais, išgytais iš Vidmanto Staniulio knygynantikvariato.

Fondas praturtėjo trimis Lietuvos politiko, visuomenės, kultūros veikėjo, filosofo, aušrininko, medicinos daktaro Jono Šliūpo leidiniais: „Prabengtis lietuvių tautos senovėje“ (Bostonas, 1922), „Tikri ir netikri šventieji“ (Chicago, 1907) ir „Lietuvių bei latvių sąjunga ir sąjungos projektas“ (Šiauliai, 1930).

Tarp poeto, knygnešio Jovaro knygų atsirado ir JAV lietuvių laikraščio „Keleivis“ redakcijos išleista poezijos knyga „Amžinos dainos“ (Bostonas, 1914). Lietuvių teisininko, istoriko Augustino Janulaičio knyga „Kęstutis Marienburgio pilyje ir jo pabėgimas iš ten“ (Kaunas, 1930) yra su autoriaus autografu.

Fondas papildytas ir Šiauliuo-

se veikusiu leidyklų leidiniais. Felikso Maksvyčio „Žiedo“ knygynas ne tik prekiaavo knygomis, bet ir jas leido, labiausiai buvo išplėta maldaknygių leidyba. Biblioteka įsigijo maldų knyges „Garbinkim Dievą“ (1935), „Sveika Marija“ (1935) ir „Mano angelas sargas“ (1938). Knyga „Sodžiaus darbininkai ir Lietuvos buožės“ (Šiauliai, 1922) išleista Savičio ir Šumkausko spaustuvėje.

Pagausėjo ir Šiauliuose leistų laikraščių fondas. Išgytas kol kas vienintelis satyrinio laikraščio „Šiaulių bloknotas“ (1935, nr. 8) numeris. Laikraščio forma neįprasta – jis verčiamas kaip bloknotas. Pildomi laikraščių „Momentas“ (1928, nr. 3, 5), „Šiaulietis“ (1928, nr. 6, 35), „Šiaurės Lietuva“ (1932, nr. 49), „Tėvynė“ (1941, nr. 11, 15), „Tėviškė“ (1942, nr. 24) komplektai.

Parengta pagal bibliotekos inf.

SILVĖJĖ UDA

A tori Ognėis?

HAIKU ŽEMAITIŠKĀ